

อิทธิพลของแรงจูงใจและทัศนคติ ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ขวัญชนก ปกจั่น¹, ณิชานูล มุลฝุ่น¹ และวิศิษฐ์ ฤทธิบุญไชย^{2*}

¹นักศึกษา สาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

²อาจารย์ สาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

*wisitson@webmail.npru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 2) ศึกษาอิทธิพลของแรงจูงใจและทัศนคติ ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เก็บกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยวิธีการสุ่มแบบสะดวกแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และได้นำไปทดลองใช้ (try-out) กับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน พบว่ามีค่าความเชื่อมั่น (reliability) อยู่ระหว่าง 0.71 ถึง 0.88 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบแบบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่ามีความแตกต่างกันในด้าน อายุ ปีการศึกษา และคณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2. แรงจูงใจและทัศนคติที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม พบว่าปัจจัยที่ส่งผลประกอบไปด้วย การรับรู้การควบคุมพฤติกรรม ($b = 0.31$) แรงจูงใจภายใน ($b = 0.23$) บรรทัดฐานทางสังคม ($b = 0.19$) และแรงจูงใจภายนอก ($b = 0.08$) ตามลำดับ สมการมีอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 68 และสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$Y = 0.44^{**} + 0.23X_1^{**} + 0.08X_2^{*} + 0.08X_3 + 0.19X_4^{**} + 0.31X_5^{**}$$

คำสำคัญ: แรงจูงใจ ทัศนคติ จิตอาสา

The Influence of Motivation and Attitude on Participation in Volunteer Activities of Nakhon Pathom Rajabhat University Students

Khwanchanok Pokjan¹, Nichaboon Moonfoon¹ and Wisit Rittiboonchai^{2*}

¹Student, General Management Program, Faculty of Management Science,
Nakhon Pathom Rajabhat University

²lecturer, General Management Program, Faculty of Management Science,
Nakhon Pathom Rajabhat University

*wisitson@webmail.npru.ac.th

Abstract

This study aimed to investigate two main areas: 1) the level of volunteer activity participation among students at Nakhon Pathom Rajabhat University based on their personal factors; and 2) the influence of motivation and attitude on their participation. The sample included 400 students selected using convenience sampling. A questionnaire served as the research instrument, validated for content validity by three experts. A pilot study was conducted with 30 non-sample students from the same university, and the questionnaire's reliability coefficients ranged from 0.71 to 0.88. Data were analyzed using descriptive statistics (frequency, percentage, and mean), inferential statistics (Independent t-test, one-way analysis of variance [ANOVA]), and multiple regression analysis. The key findings are as follows: 1. Participation in volunteer activities among students differed significantly based on their age, academic year, and faculty. 2. Motivation and attitude were significant predictors of volunteer activity participation. Specifically, perceived behavioral control ($b=0.31$), intrinsic motivation ($b=0.23$), subjective norms ($b=0.19$), and extrinsic motivation ($b=0.08$) all had a significant positive influence, in descending order of impact. The multiple regression model accounted for 68% of the variance in volunteer activity participation.

$$Y = 0.44^{**} + 0.23X_1^{**} + 0.08X_2^{*} + 0.08X_3 + 0.19X_4^{**} + 0.31X_5^{**}$$

Keywords: Motivation, Attitude, Volunteerism

1. บทนำ

แนวคิดเรื่องจิตอาสาได้หยั่งรากลึกและดำรงอยู่ในสังคมไทยมาเป็นระยะเวลายาวนาน การให้ความสำคัญต่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนถือเป็นคุณลักษณะที่ได้รับการปลูกฝังและสืบทอดผ่านสถาบันทางสังคมหลากหลายแขนง อันได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการเมืองการปกครอง สถาบันนันทนาการ และสถาบันสื่อมวลชน สถาบันเหล่านี้ล้วนมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมและเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้แก่สมาชิกในสังคมไทยอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน [1] [2] จิตอาสา ยังเป็นคุณธรรมประการหนึ่งที่

สังคมปรารถนาให้ผู้คนยึดถือ กล่าวถึงสำนึกของบุคคล ที่มีต่อสังคมส่วนรวม แสดงออกเป็นพฤติกรรมอาสาทำประโยชน์ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน กลุ่มเป้าหมายหนึ่งที่สังคมให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมให้เป็นผู้มีจิตอาสา ได้แก่ เยาวชน นักเรียน นักศึกษา เห็นได้จากการบัญญัติถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในด้านนโยบาย พระราชบัญญัติ และมาตรฐานตัวชี้วัดทางการศึกษาต่างๆ [1] การพัฒนาจิตอาสาคือการสนับสนุนให้คนไทยมีการแสดงออกของความมีจิตอาสาในเชิงพฤติกรรมให้มากขึ้นและสม่ำเสมอ เนื่องจากการได้แสดงออกซึ่งจิตอาสาที่เป็นรูปธรรมที่ทำให้คนได้ทำหน้าที่ซึ่งมีคุณค่าของจิตอาสา ก่อให้เกิดการปรับตัวเองให้สอดคล้องกับสิ่งที่เรียกว่าจิตอาสาจิตอาสาที่แสดงออกเป็นพฤติกรรมที่ชัดเจน คือสิ่งที่จะทำให้ทักษะของการปฏิบัติตามคุณธรรมเพิ่มมากขึ้นจนกระทั่งถึงระดับของผู้เชี่ยวชาญเมื่อทักษะมากขึ้น ความเข้าใจต่อแนวคิดที่เป็นรากฐานของคุณธรรมด้านนั้น ๆ เพิ่มมากขึ้นส่งผลต่อการยกระดับของคุณธรรม [2]

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับชุมชนและสังคมโดยรวม โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษา ซึ่งเป็นกำลังสำคัญที่มีศักยภาพในการพัฒนาประเทศ นักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ เนื่องจากกลุ่มประชากรเป็นผู้นำรุ่นใหม่ที่สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงในสังคมได้อย่างยั่งยืน กิจกรรมจิตอาสาจึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคมให้แก่นักศึกษา รวมทั้งยังช่วยเสริมสร้างทักษะในการทำงานเป็นทีม ความสามารถในการแก้ไขปัญหา และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญ มักมีโอกาสร่วมกิจกรรมจิตอาสาที่หลากหลาย เช่น การช่วยเหลือชุมชน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการสนับสนุนกิจกรรมด้านสังคมต่าง ๆ กิจกรรมเหล่านี้ช่วยปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองที่ดี และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างนักศึกษาและชุมชนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม พบว่ายังมีนักศึกษาบางส่วนที่ขาดความสนใจหรือมีข้อจำกัดในการเข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากปัจจัยด้านแรงจูงใจและทัศนคติที่แตกต่างกัน สำหรับความสำคัญของ แรงจูงใจ (Motivation) เป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญที่กระตุ้นให้นักศึกษาตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา สามารถแบ่งออกได้เป็นสองประเภทหลัก ได้แก่ แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) และแรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) [3]

แรงจูงใจภายใน เกิดจากความต้องการและความพึงพอใจส่วนบุคคล เช่น ความปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่น (altruism) ความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและสามารถสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม การได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ท้าทาย การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล เช่น ทักษะความเป็นผู้นำ การทำงานเป็นทีม และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า รวมถึงความสุขและความภาคภูมิใจที่ได้ทำความดี [4] นักศึกษาที่มีแรงจูงใจภายในมักจะเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจและมีความมุ่งมั่นอย่างแท้จริง และมีแนวโน้มที่จะผูกพันกับกิจกรรมในระยะยาว สำหรับแรงจูงใจภายนอก เป็นผลมาจากปัจจัยภายนอกตัวบุคคล เช่น การได้รับการยอมรับจากเพื่อนหรือสังคม การได้รับคำชมเชย เกียรติบัตร หรือรางวัล การได้รับหน่วยกิตกิจกรรมตามข้อกำหนดของหลักสูตร การสร้างเครือข่ายทางสังคมเพื่อประโยชน์ในอนาคตทางการศึกษาหรืออาชีพ หรือแม้แต่การทำตามอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนหรือบุคคลที่ชื่นชม [5] แม้แรงจูงใจภายนอกจะมีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการเข้าร่วมในระยะแรกหรือในกลุ่มนักศึกษาที่ยังไม่เห็นคุณค่าภายในของกิจกรรม แต่การส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจภายในควบคู่กันไปจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมที่ยั่งยืนและก่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงบวกต่อตัวนักศึกษาและสังคมได้มากกว่า นอกจากนี้แล้วความสำคัญของ ทัศนคติ (Attitude) ที่นักศึกษามีต่อกิจกรรมจิตอาสาเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจเข้าร่วม ทัศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) ความรู้สึก (Affective Component) และแนวโน้มพฤติกรรม (Behavioral Component) [6]

งานวิจัยหลายฉบับแสดงให้เห็นโอกาสและอุปสรรคที่เกิดจากทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมจิตอาสาโดย ทัศนคติเชิงบวกต่องานจิตอาสา เช่น การมองว่ากิจกรรมจิตอาสาเป็นสิ่งที่มีความหมาย มีประโยชน์ต่อตนเอง รวมทั้งยังได้พัฒนาทักษะ เสริมสร้างประสบการณ์ และสังคมโดยรวม เป็นโอกาสในการเรียนรู้นอกห้องเรียน และเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้เกิดขึ้นได้ ส่งผลให้นักศึกษามีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความกระตือรือร้น สนุกใจ และมีความสุขในการทำกิจกรรม [7] ทัศนคติเชิงบวกนี้มักเกิดจากการรับรู้ข้อมูลที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับกิจกรรม การมีประสบการณ์ที่ดีจากการ

เข้าร่วมในอดีต การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวและสถาบันการศึกษา หรือการได้รับอิทธิพลจากบุคคลตัวอย่างที่ดีในสังคม ส่วนทัศนคติเชิงลบ หรืออุปสรรคทางทัศนคติ เช่น การมองว่ากิจกรรมจิตอาสาเป็นภาระ เสียเวลาเรียนหรือเวลาส่วนตัว ไม่ได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า ไม่เชื่อมั่นในผลลัพธ์ของกิจกรรม หรือมองว่าเป็นกิจกรรมที่ฉาบฉวย อาจทำให้นักศึกษารู้สึกไม่อยากเข้าร่วมหรือเข้าร่วมเพียงเพื่อปฏิบัติตามข้อบังคับ นอกจากนี้ ความกังวลเกี่ยวกับความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงานอาสา การขาดข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับลักษณะงานและผลกระทบของกิจกรรม หรือประสบการณ์ที่ไม่ดีในอดีต สามารถสร้างทัศนคติที่ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมได้เช่นกัน การทำความเข้าใจทัศนคติเหล่านี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อหาแนวทางแก้ไขและส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ

จากความสำคัญของแรงจูงใจและทัศนคติที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษา สังเกตได้ว่าปัจจัยเหล่านี้ไม่ได้เพียงแต่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเท่านั้น นอกจากนี้ยังเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาคุณลักษณะส่วนบุคคลและสังคมโดยรวม การศึกษาปัจจัยแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอก รวมถึงทัศนคติที่นักศึกษามีต่อกิจกรรมจิตอาสา จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการวางแผนพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมในมหาวิทยาลัย ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ มีส่วนช่วยให้ผู้บริหารสถาบันการศึกษารวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้าใจถึงแรงขับเคลื่อนและข้อจำกัดของนักศึกษาในการทำกิจกรรมจิตอาสามากขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการออกนโยบายที่เหมาะสม เช่น การสร้างแรงจูงใจที่ตรงกับความต้องการของนักศึกษา การออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายและน่าสนใจ การสื่อสารคุณค่าและประโยชน์ของกิจกรรมจิตอาสาอย่างมีประสิทธิภาพ การสนับสนุนบรรยากาศที่ส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมจิตอาสา รวมถึงการลดอุปสรรคที่ขัดขวางการมีส่วนร่วม ด้วยเหตุนี้ การศึกษาอิทธิพลของแรงจูงใจและทัศนคติในบริบทของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จึงไม่เพียงแต่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเท่านั้น แต่ยังเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาเยาวชนที่มีคุณภาพและความรับผิดชอบต่อสังคมในอนาคตอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของแรงจูงใจและทัศนคติ ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

ความหมายของแรงจูงใจ

Priyaporn Wonganutarot [8] กล่าวว่า ในทางจิตวิทยานั้น แรงจูงใจ หมายถึง สภาวะสภาวะหนึ่งของบุคคลที่ถูกกระตุ้นให้แสดงให้กระทำการบางอย่างเพื่อให้สามารถไปยังจุดหมายหรือเป้าหมายที่ตัวบุคคลนั้นต้องการ ความต้องการแรงจูงใจของแต่ละบุคคลจึงไม่เหมือนกัน และในแต่ละบุคคลย่อมมีการเลือกพฤติกรรมในการแสดงออกต่อสถานการณ์ต่าง ๆ นั้นมีความแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมในมุมมองของแต่ละคน อีกทั้ง Natthaphan Khecharanun [9] กล่าวว่า การจูงใจ หมายถึง กระบวนการที่เกิดขึ้นทั้งในด้านร่างกายและจิตใจของบุคคล ซึ่งส่งผลให้เกิดแรงกระตุ้นภายใน ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาในรูปแบบต่าง ๆ โดยพฤติกรรมเหล่านี้ แตกต่างกันไปตามลักษณะของแต่ละบุคคล ทั้งนี้ การจูงใจมีเป้าหมายเพื่อให้บุคคลสามารถมุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ตนเองต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแรงจูงใจถือเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ การลงมือทำ และความพยายามในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

สรุปได้ว่าแรงจูงใจ (Motivation) หมายถึง พลังขับเคลื่อนที่เกิดจากการกระตุ้นทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทำให้บุคคลแสดงออกผ่านพฤติกรรม ซึ่งแรงจูงใจของแต่ละคนย่อมแตกต่างกันไปตามความต้องการ แรงผลักดัน และมุมมองส่วนบุคคล

ทำให้พฤติกรรมที่เกิดขึ้น เป็นการกระทำที่มีเป้าหมายบางอย่าง เช่น ความสำเร็จหรือการได้รับการยอมรับ แรงจูงใจ เป็นสภาวะภายในของบุคคลที่กระตุ้นให้เกิดการกระทำเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ โดยแรงจูงใจของแต่ละคนแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความต้องการและมุมมองส่วนบุคคล การจูงใจเกี่ยวข้องกับทั้งร่างกายและจิตใจ และเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ การแสดงพฤติกรรม และความพยายามในการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ.

ทฤษฎีการกำหนดตนเอง (Self-Determination Theory - SDT)

Ryan & Deci [10] ทฤษฎีการกำหนดตนเอง (Self-Determination Theory - SDT) เป็นทฤษฎีแรงจูงใจที่พัฒนาโดยเน้นความสำคัญของความต้องการพื้นฐาน 3 ประการ ที่มีผลต่อแรงจูงใจและพฤติกรรมของมนุษย์ ทฤษฎีนี้อธิบายว่าเมื่อความต้องการได้รับการตอบสนอง บุคคลจะมีความรู้สึกเป็นอิสระ มีความสามารถ และมีความสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งนำไปสู่แรงจูงใจภายในที่สูงขึ้น และส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคล ความต้องการพื้นฐาน 3 ประการของ SDT ประกอบด้วย (1) ความเป็นอิสระ (Autonomy) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลว่าตนเองมีอำนาจในการควบคุมและตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิตของตนเองโดยไม่ถูกบังคับหรือจำกัดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก (2) ความสามารถ (Competence) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลว่าตนเองมีความเชี่ยวชาญและสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จตามเป้าหมายหรือความคาดหวัง และ (3) ความสัมพันธ์ (Relatedness) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลว่าตนเองเป็นที่ยอมรับ ได้รับการรัก และมีความเชื่อมโยงกับผู้อื่นอย่างแท้จริง

ประเภทของแรงจูงใจตามทฤษฎี SDT

1. แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) หมายถึง แรงผลักดันที่เกิดขึ้นจากภายในตัวบุคคลเอง เป็นการกระทำที่ขับเคลื่อนโดยความรู้สึกสนใจ ความชอบส่วนตัว หรือความพึงพอใจที่ได้จากการทำกิจกรรมนั้น ๆ โดยไม่หวังผลตอบแทนภายนอกหรือแรงกดดันใด ๆ จากสิ่งแวดล้อม
2. แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) หมายถึง แรงผลักดันที่เกิดจากปัจจัยภายนอกตัวบุคคล เช่น รางวัล คำชม การยอมรับ หรือการหลีกเลี่ยงผลลัพธ์ด้านลบอย่างการถูกตำหนิหรือถูกลงโทษ โดยบุคคลเลือกทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งเพื่อตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นภายนอกเหล่านี้

ทฤษฎี X และทฤษฎี Y ของ Douglas McGregor

Chokchai Asasana [11] ทฤษฎี X และ Y คือ แนวคิดของ Douglas McGregor แบ่งพฤติกรรมผู้นำออกเป็น 2 แบบ ได้แก่ ทฤษฎี X ที่มองว่าโดยธรรมชาติแล้วพนักงานไม่ชอบทำงานและขาดแรงจูงใจในการทำงาน และทฤษฎี Y มองว่าพนักงานทุกคนมีแรงจูงใจในการทำงานอยู่แล้วและต้องการทำงานแลกกับผลตอบแทน แนวคิด ทฤษฎี X และ ทฤษฎี Y ของ Douglas McGregor เผยแพร่ครั้งแรกในหนังสือ The Human Side of Enterprise เมื่อปี ค.ศ. 1960 ถูกนำมาใช้แทนมุมมองของผู้นำต่อพฤติกรรมของมนุษย์ที่เป็นแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานที่แตกต่างกัน ซึ่งมุมมองที่แตกต่างกันของผู้นำทั้ง 2 ประเภทตาม ทฤษฎี X Y ของ McGregor จะส่งผลต่อวิธีการบริหารและการควบคุมพนักงานของผู้นำแต่ละประเภทที่ต่างกัน

เมื่อนำทฤษฎี X และทฤษฎี Y ของ Douglas McGregor มาใช้ในการทำกิจกรรมจิตอาสา หากผู้จัดกิจกรรมมีมุมมองตามทฤษฎี X อาจมองว่าผู้เข้าร่วมไม่กระตือรือร้น ขาดแรงจูงใจ และต้องได้รับการควบคุมหรือชี้นำอย่างใกล้ชิดเพื่อให้ปฏิบัติตามกิจกรรมได้ตามเป้าหมาย ขอาจส่งผลให้การบริหารจัดการอาสาสมัครขาดความยืดหยุ่นและไม่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมแสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ ในทางกลับกัน หากผู้จัดยึดแนวคิดตามทฤษฎี Y จะมองว่าผู้เข้าร่วมมีแรงจูงใจจากภายใน ต้องการมีส่วนร่วมและช่วยเหลือสังคมอย่างจริงจัง มุ่งเน้นการส่งเสริมแรงจูงใจ การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ

ความหมายของทัศนคติ

Petty & Briñol [12] ได้ให้ความหมายของทัศนคติ (Attitude) ว่าเป็นการประเมินผลของวัตถุ บุคคล หรือประเด็นต่าง ๆ การประเมินนี้สามารถแสดงออกมาได้ในหลายรูปแบบ ทั้งทางด้านความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม ทัศนคติ เป็นตัว

แนวทางจิตวิทยาที่สำคัญ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำของบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยทัศนคติที่เกิดขึ้นนั้นมักพัฒนามาจากประสบการณ์ส่วนตัว การเรียนรู้จากสังคม หรือข้อมูลข่าวสารที่ได้รับในแต่ละช่วงเวลา

Sujitra Li-in [13] ได้ให้ความหมายของ ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว มีความโน้มเอียงในการประพฤติปฏิบัติตนไปในทางใดทางหนึ่งต่องานนั้น ทั้งนี้ทัศนคติของแต่ละบุคคลเป็นปัจจัยที่สามารถกำหนดพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลนั้น โดยได้รับอิทธิพลมาจากสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ครอบครัว เพื่อน และสื่อมวลชน ทั้งนี้พฤติกรรมที่เกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผ่านมาของแต่ละบุคคลจะส่งผล ย้อนกลับสู่ทัศนคติต่อเนื่องกัน

อาจสรุปได้ว่า ทัศนคติ (Attitude) คือ การประเมินหรือความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น วัตถุ บุคคล หรือประเด็นต่าง ๆ สามารถแสดงออกได้ทั้งด้านความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม ทัศนคติเป็นตัวแปรทางจิตวิทยาที่สำคัญ เพราะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรม โดยทัศนคติพัฒนามาจากประสบการณ์ส่วนตัว การเรียนรู้ทางสังคม และข้อมูลข่าวสาร รวมถึงได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ครอบครัว เพื่อน และสื่อ ทั้งนี้พฤติกรรมที่เกิดขึ้นยังสามารถย้อนกลับไปยังผลต่อทัศนคติของบุคคลอีกด้วย

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior - TPB)

Phak Chuchuen [14] ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) เป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคมที่ได้รับการพัฒนาโดย Icek Ajzen ในปี ค.ศ. 1985 จนกระทั่ง ถึง ค.ศ. 2002 ทฤษฎีนี้ถูก พัฒนาจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) ของ Icek Ajzen และ Martin Fishbein เพื่อแก้ไขในเรื่องพฤติกรรมของบุคคลที่มีเจตนาในการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งไม่ได้กล่าวถึงในทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ได้อธิบายว่า พฤติกรรม (Behavior) ที่ถูกแสดงออกมานั้นเป็นผลมาจากเจตนา (Intention) มีปัจจัย 3 ประการที่มีอิทธิพลต่อการก่อให้เกิดเจตนา ได้แก่ ทัศนคติต่อพฤติกรรม (Attitude Toward the Behavior) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control)

Ajzen [6] อธิบายว่าทัศนคติมีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการกระทำ นำไปสู่พฤติกรรม โดยมีองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ได้แก่ (1) ทัศนคติต่อพฤติกรรม (Attitude toward the behavior) (2) บรรทัดฐานทางสังคม (Subjective norms) และ (3) การรับรู้การควบคุมพฤติกรรม (Perceived behavioral control)

อาจสรุปได้ว่า ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) เป็นแนวคิดทางจิตวิทยาสังคมที่อธิบายถึงกระบวนการที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง โดยการแสดงพฤติกรรมนั้นเป็นผลมาจาก “เจตนา” ซึ่งเกิดขึ้นจาก 3 ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ทัศนคติต่อพฤติกรรม บรรทัดฐานทางสังคม และการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม โดยทัศนคติสะท้อนความรู้สึกเชิงบวกหรือเชิงลบของบุคคลต่อพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง หากบุคคลมองว่าพฤติกรรมนั้นนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการก็จะตั้งใจและลงมือทำมากขึ้น ส่วนบรรทัดฐานทางสังคมคือการรับรู้ถึงความคาดหวังของบุคคลรอบข้างหรือกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ เช่น ครอบครัว เพื่อน หรือสังคม หากบุคคลรับรู้ว่าคนรอบข้างสนับสนุนให้กระทำพฤติกรรมนั้น ส่งผลต่อความตั้งใจกระทำ ส่วนการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม คือความเชื่อของบุคคลว่าตนสามารถลงมือกระทำและควบคุมผลลัพธ์ได้ หากรู้สึกว่ามีความสามารถและมีทรัพยากรเพียงพอ ก็จะมีแนวโน้มลงมือทำสูงขึ้น ทฤษฎีนี้จึงช่วยอธิบายพฤติกรรมมนุษย์ได้อย่างครอบคลุม โดยเฉพาะในบริบทของการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา ซึ่งมักได้รับอิทธิพลจากทั้งเจตนา ความคาดหวังทางสังคม และความมั่นใจในศักยภาพของตนเองในการมีส่วนร่วม

3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับจิตอาสา

ความหมายของจิตอาสา

Prawit Phisuttisophon [15] กล่าวว่า จิตอาสา หมายถึง ผู้ที่มีจิตใจที่เป็นผู้ให้ เช่น ให้สิ่งของให้เงิน ให้ความช่วยเหลือด้วยกำลังร่างกาย แรงสมอง เป็นการเสียสละสิ่งของตนเองมี แม้กระทั่งเวลาเพื่อเผื่อแผ่ให้แก่ส่วนรวม อีกทั้งยังช่วยลด "อัตตา" หรือความเป็นตัวเป็นตนของตนเองลงได้บ้าง ในขณะที่ Natthanichakorn Sriboriboon [16] ได้ให้ความหมายของ

จิตอาสา คือ ความสำนึกของบุคคลที่มีต่อสังคม ส่วนรวม โดยการเอาใจใส่และการช่วยเหลือ ผู้ที่มีจิตอาสาจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่อาสาทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เช่น การเสียสละเงิน สิ่งของ เวลา แรงกาย และสติปัญญาเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน

อาจสรุปได้ว่า จิตอาสา หมายถึง การมีจิตใจที่พร้อมเสียสละและอาสาช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน ไม่ว่าจะเป็นการให้ร่างกาย แรงใจ เวลา ทรัพย์สิน หรือสติปัญญาเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม การมีจิตอาสาสะท้อนถึงความรู้สึกดีชอบต่อสังคม การมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความรู้สึกที่อยากเห็นผู้อื่นมีความสุข เป็นการกระทำที่เกิดจากความสมัครใจ และเกิดจากจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม โดยผู้ที่มีจิตอาสา มักมีคุณลักษณะของการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีวินัยทั้งต่อตนเองและสังคม เคารพในคุณธรรม จริยธรรม และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการบรรเทาทุกข์ การสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะ หรือการร่วมมือพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ จิตอาสายังช่วยให้จิตใจมีความอ่อนโยน มีเมตตา และลดความยึดมั่นในตนเอง ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคม ยังคงเป็นการทำประโยชน์ให้ผู้อื่นคือความสุขของตนเอง

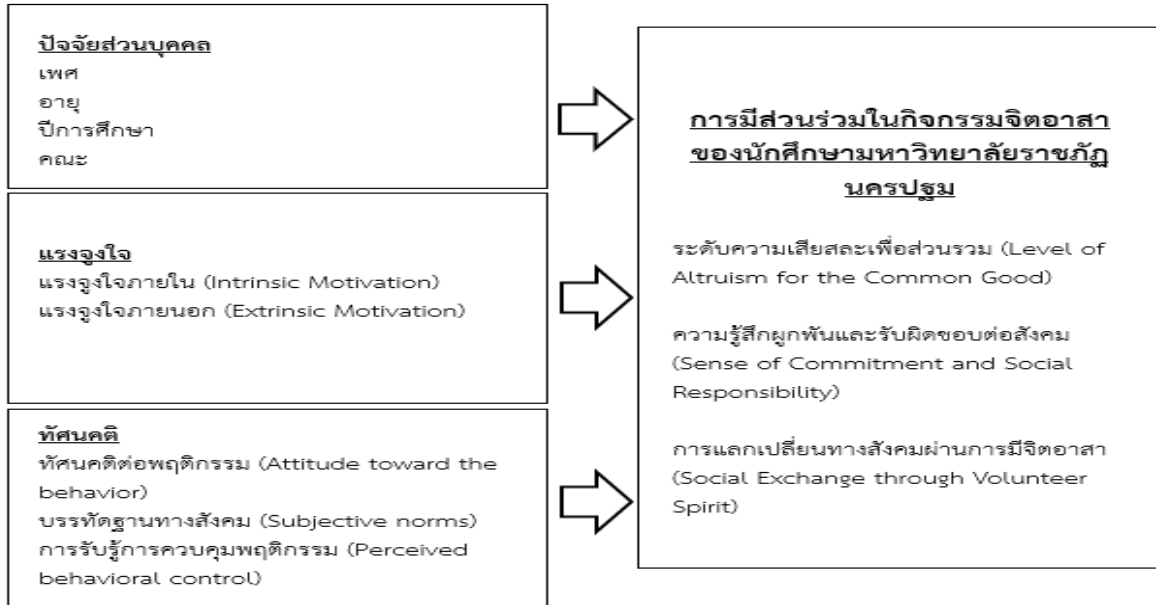
ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange Theory)

Methinee Lanamwong [17] เสนอว่าการสนับสนุนจากองค์การเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของการแลกเปลี่ยนทางสังคม โดยทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นทั่วไปในสังคม ไม่ว่าจะเป็น การแลกเปลี่ยนวัตถุ สิ่งของ พฤติกรรมการบริการ รวมไปถึงทางด้านจิตใจ เพื่อเป็นการตอบแทนที่ได้ ผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งสองฝ่ายด้วยความเต็มใจถือว่า เป็นการให้ความช่วยเหลือระหว่างกัน กล่าวคือ การที่บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความสมัครใจ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวได้รับการกระตุ้นเพื่อให้ได้ผลตอบแทนตามที่ตนคาดหวังหรือผลตอบแทนที่ควรจะได้รับจากองค์การ โดยอยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจกัน และบรรทัดฐานการตอบแทนซึ่งกันและกัน นำไปสู่การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การผ่านบุคคลที่เป็นตัวแทนขององค์การ ทั้งนี้การแลกเปลี่ยนทางสังคมไว้ว่า เป็นพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและมีอำนาจต่อความเชื่อและความรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณของบุคคล โดยการแลกเปลี่ยนทางสังคมแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ (1) การแลกเปลี่ยนทางด้านเศรษฐกิจ และ (2) การแลกเปลี่ยนทางด้านสังคม

กล่าวโดยสรุป สามารถบอกได้ว่า ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมสามารถอธิบายพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในมุมมองแรงจูงใจและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสังคม การที่บุคคลเลือกเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา มักเกิดจากการประเมินว่าตนจะได้รับผลตอบแทนบางอย่าง ไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกภาคภูมิใจ การได้รับการยอมรับจากสังคม หรือความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มเพื่อนหรือองค์กร แม้กิจกรรมจิตอาสาจะไม่ให้ผลตอบแทนทางวัตถุโดยตรง แต่ผลตอบแทนทางจิตใจ เช่น ความสุขจากการช่วยเหลือผู้อื่น หรือความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง อีกทั้งยังเป็นแรงผลักดันที่สำคัญ นอกจากนี้ เมื่ออาสาสมัครรู้สึกว่าการจัดกิจกรรมให้การสนับสนุนอย่างเหมาะสม เช่น มีการดูแล ให้ข้อมูล ชัดเจน หรือให้การยอมรับอย่างจริงใจ ยิ่งส่งเสริมให้เกิดความไว้วางใจและแรงจูงใจในการเข้าร่วมอย่างต่อเนื่อง สะท้อนหลักการเรื่องความเสมอภาค และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้จากแนวคิดดังกล่าวทำให้สามารถสร้างตัวชี้วัดประกอบด้วย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิด แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ [8-11] แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ [12-14] และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับจิตอาสา [15-17] โดยได้กรอบแนวคิดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร และตัวอย่าง ประชากรได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้ข้อมูลของ Center for Educational Services, Nakhon Pathom Rajabhat University [18] 15,284 คน นำประชากรไปคำนวณตามสูตรยามาเน่ ได้จำนวนตัวอย่างที่ต้องเก็บ จำนวน 400 คน ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบสะดวก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้ แบบสอบถามโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งกรอบแนวคิดการศึกษาวิจัย รายละเอียดเนื้อหาของแบบสอบถามที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ปีการศึกษา และคณะ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ เป็นคำถามปลายปิด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำกิจกรรมจิตอาสา ประกอบไปด้วย แรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอก โดยเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติในการทำกิจกรรมจิตอาสา ประกอบไปด้วย ทัศนคติต่อพฤติกรรม บรรทัดฐานทางสังคม และการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม โดยเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา ประกอบด้วย ระดับความเสียสละเพื่อส่วนรวม ความรู้สึกผูกพันและรับผิดชอบต่อสังคม และการแลกเปลี่ยนทางสังคมผ่านการมีจิตอาสา โดยเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

วิธีการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล การสร้างแบบสอบถามสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสารแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ ทัศนคติ และจิตอาสา รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและนิยามศัพท์

2. กำหนดขอบเขตและโครงสร้างแบบสอบถามเพื่อให้ครอบคลุมกับตัวแปรที่กำหนด โดยดำเนินการปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา พร้อมทั้งมีการตรวจและแก้ไข
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบคุณภาพความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อความระหว่างเนื้อหาสาระของเครื่องมือ และเนื้อหาสาระของเรื่องที่ศึกษา
4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ นำไปทดลองใช้กับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย
5. นำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค พบค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.71-0.88 แสดงว่าแบบสอบถามผ่านการทดสอบความเชื่อมั่น

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

	จำนวนข้อ	ความตรง	ความเชื่อมั่น
แรงจูงใจภายใน X_1	4	0.67-1.00	0.73
แรงจูงใจภายนอก X_2	4	0.67-1.00	0.88
ทัศนคติต่อพฤติกรรม X_3	5	0.67-1.00	0.78
บรรทัดฐานทางสังคม X_4	4	1.00	0.82
การรับรู้การควบคุมพฤติกรรม X_5	5	0.67-1.00	0.77
ระดับความเสียสละเพื่อส่วนรวม	3	0.67-1.00	0.71
ความรู้สึกรู้สึกผิดและรับผิดชอบต่อสังคม	3	1.00	0.80
การแลกเปลี่ยนทางสังคมผ่านการมีจิตอาสา	3	0.67-1.00	0.73

การเก็บรวบรวมข้อมูล การรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำการแจกจ่ายแบบสอบถามให้กับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมตามกลุ่มตัวอย่าง เพื่อรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้ทั้งหมด ตรวจสอบความสมบูรณ์ นำมาดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ จะนำข้อมูลที่ได้จากการทำแบบสอบถามมาประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์โดยวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติวิเคราะห์ ด้วยการทดสอบแบบที่ (Independent t test) ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) สถิติการวิเคราะห์การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ และการถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis)

4. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54.75 มีอายุ 19 – 21 ปี คิดเป็นร้อยละ 81.00 กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 38.25 และเป็นนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ คิดเป็นร้อยละ 30.75

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำกิจกรรมจิตอาสา ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการทำกิจกรรมจิตอาสา ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.27) โดยเรียงลำดับที่ได้รับการประเมินสูงสุดตามด้านได้ดังนี้ แรงจูงใจภายใน และแรงจูงใจภายนอก ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติในการทำกิจกรรมจิตอาสา ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติในการทำกิจกรรมจิตอาสา ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.30) โดยสามลำดับที่ได้รับการประเมินสูงที่สุด ได้แก่ บรรทัดฐานทางสังคม ทัศนคติต่อพฤติกรรม และการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.27) โดยสามลำดับที่ได้รับการประเมินสูงที่สุด ได้แก่ ความพึงพอใจในการเข้าร่วม การมีบทบาทหน้าที่ในกิจกรรม และความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมขณะศึกษา ตามลำดับ

ตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 การทดสอบสมมติฐาน การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

	เพศ	อายุ	ปีการศึกษา	คณะ
ระดับความเสียสละเพื่อส่วนรวม	1.77	14.36**	6.64**	3.89**
ความรู้สึกรู้สึกผูกพันและรับผิดชอบต่อสังคม	0.48	9.46**	4.32**	3.83**
การแลกเปลี่ยนทางสังคมผ่านการมีจิตอาสา	1.24	9.98**	6.80**	2.27
การมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา	1.29	13.16**	7.68**	3.06*

* มีนัยสำคัญที่ .05

** มีนัยสำคัญที่ .01

ผลการเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่ามีความแตกต่างกันในด้าน อายุ ปีการศึกษา และคณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 6 อิทธิพลของแรงจูงใจและทัศนคติ ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ผลการทดสอบปัญหาภาวะเส้นตรงร่วมเชิงพหุ พบว่าไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดมีความสัมพันธ์กันเกินร้อยละ 80 จนเกิดปัญหาภาวะเส้นตรงร่วมเชิงพหุ ทำให้สามารถนำมาวิเคราะห์หาค่าได้

ตารางที่ 3 แรงจูงใจและทัศนคติที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

	B	SE	Beta	t	Sig
(Constant)	0.44	0.15		2.97**	0.00
แรงจูงใจภายใน X_1	0.23	0.05	0.22	4.56**	0.00
แรงจูงใจภายนอก X_2	0.08	0.04	0.10	2.35*	0.02
ทัศนคติต่อพฤติกรรม X_3	0.08	0.05	0.08	1.72	0.09
บรรทัดฐานทางสังคม X_4	0.19	0.04	0.18	4.79**	0.00
การรับรู้การควบคุมพฤติกรรม X_5	0.31	0.04	0.38	8.22**	0.00

$R^2 = 0.68$

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจและทัศนคติที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม พบว่าปัจจัยที่ส่งผลประกอบไปด้วย การรับรู้การควบคุมพฤติกรรม ($b = 0.31$) แรงจูงใจภายใน ($b = 0.23$) บรรทัดฐานทางสังคม ($b = 0.19$) และแรงจูงใจภายนอก ($b = 0.08$) ตามลำดับ สมการมีอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 68 และสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$Y = 0.44^{**} + 0.23X_1^{**} + 0.08X_2^{*} + 0.08X_3 + 0.19X_4^{**} + 0.31X_5^{**}$$

5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป และอภิปรายผล

1. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่ามีความแตกต่างกันในด้าน อายุ ปีการศึกษา และคณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chanikan Pattum [19] ทำวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีคณะวิชาต่างกัน จะมีพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Suphattra Phanetr [20] ซึ่งพบว่า อายุ และปีการศึกษาที่แตกต่างกันจะมีความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นแตกต่างกัน ผลการวิจัยยังพบว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าไม่มีความแตกต่างกันในด้านเพศ สอดคล้องกับงานวิจัย Phatsakon Wiwanthamongkhon and Warisa Thangjai [21] ที่พบว่า เพศ ของนักศึกษาครูที่แตกต่างกันมีผลต่อเจตคติเกี่ยวกับกิจกรรมจิตอาสาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนไม่แตกต่างกัน

2. แรงจูงใจและทัศนคติที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม พบว่าปัจจัยที่ส่งผลประกอบไปด้วย การรับรู้การควบคุมพฤติกรรม ($b = 0.31$) แรงจูงใจภายใน ($b = 0.23$) บรรทัดฐานทางสังคม ($b = 0.19$) และแรงจูงใจภายนอก ($b = 0.08$) ตามลำดับ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chaiporn Ekkachai & Aree Phanmani [22] ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะในการทำงานอาสาสมัครของผู้นำชุมชนกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางจิตวิทยา ได้แก่ แรงจูงใจ ทัศนคติ ค่านิยม และการสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์กับจิตสาธารณะในการทำงานอาสาสมัครของผู้นำชุมชนกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wanta Bupphasiri [23] เรื่อง ปัจจัยจูงใจที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของประชาชนในเขตอำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม พบว่า ปัจจัยจูงใจ ด้านความผูกพันและด้านการแสดงพลังร่วมกัน มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของประชาชนในเขตอำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 ข้อเสนอจากการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจภายในมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาในระดับสูง โดยเฉพาะความภาคภูมิใจ ความสุขจากการเห็นผลลัพธ์ของกิจกรรม ความต้องการพัฒนาตนเอง และการสร้างคุณค่าแก่สังคม ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายในการออกแบบกิจกรรมจิตอาสาให้สอดคล้องกับศักยภาพ ความสนใจ และทักษะของนักศึกษา เช่น การจัดโครงการจิตอาสาเพื่อชุมชน หรือกิจกรรมจิตอาสาที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาตามหลักสูตรของแต่ละคณะ เพื่อให้นักศึกษาได้ใช้ความรู้สร้างคุณประโยชน์แก่สังคม

2. จากผลการวิจัยพบว่า การรับรู้การควบคุมพฤติกรรมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการมีส่วนร่วมมหาวิทยาลัยจึงควรกำหนดนโยบายในการสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ ที่จำเป็น เช่น งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และพื้นที่จัดกิจกรรม ตลอดจนออกแบบตารางกิจกรรมให้มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับเวลาว่างของนักศึกษา เพื่อไม่ให้เป็นการอุปสรรคต่อการเรียน

3. จากผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติต่อพฤติกรรมและบรรทัดฐานทางสังคมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการทำจิตอาสาอย่างต่อเนื่องผ่านช่องทางการสื่อสารภายในมหาวิทยาลัย รวมถึงการยกย่องนักศึกษาที่มีผลงานด้านจิตอาสาอย่างเด่นชัด เพื่อให้นักศึกษาทุกคนเห็นคุณค่าและให้ความสำคัญอย่างยั่งยืน

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. งานวิจัยนี้ได้จำกัดกลุ่มตัวอย่างไว้เพียงนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ทำให้ผลการศึกษเป็นตัวแทนของกลุ่มนี้เท่านั้น ในอนาคตจึงควรขยายขอบเขตการศึกษาเพื่อสร้างความหลากหลายและนำไปสู่การเปรียบเทียบที่น่าสนใจยิ่งขึ้น เช่น ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างสถาบัน การเก็บข้อมูลจากนักศึกษาในมหาวิทยาลัยประเภทอื่น ๆ เช่น มหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน หรือสถาบันอาชีวศึกษา จะช่วยให้เห็นความแตกต่างของแรงจูงใจ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาที่อาจขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของแต่ละสถาบัน หรือ ขยายสู่กลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เพราะ การสำรวจนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาตั้งแต่ช่วงวัยเริ่มต้น รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการปลูกฝังจิตอาสาในวัยเรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนนโยบายการศึกษา รวมถึงขยายพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ เพราะการศึกษาในจังหวัดอื่น ๆ หรือภูมิภาคต่าง ๆ จะช่วยให้เห็นถึงอิทธิพลของบริบททางสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา ซึ่งอาจนำไปสู่ผลลัพธ์ที่แตกต่างจากพื้นที่ในเขตปริมณฑลหรือภาคกลาง

2. งานวิจัยนี้เป็นการทำวิจัยเชิงปริมาณ ผู้ที่สนใจอาจจะทำวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาแรงจูงใจและทักษะคิดเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างในการทำกิจกรรมจิตอาสาเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ละเอียดมากยิ่งขึ้น โดย สํารวจแรงจูงใจและทักษะคิดที่ซับซ้อน ด้วยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) หรือการจัดกลุ่มสนทนา (Focus group) จะช่วยให้เข้าใจถึงเหตุผลและประสบการณ์ส่วนตัวของนักศึกษาที่อยู่เบื้องหลังการตัดสินใจเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา นอกจากนี้ งานวิจัยเชิงคุณภาพจะเปิดเผยเรื่องราวส่วนตัว ซึ่ง "เรื่องเล่า" (Narrative) ที่สะท้อนถึงความหมายของกิจกรรมจิตอาสาต่อตัวบุคคล เช่น ประสบการณ์ที่น่าประทับใจ ความท้าทายที่พบเจอ หรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตนเองหลังเข้าร่วม รวมถึงทำให้เกิดความเข้าใจบริบททางสังคมและครอบครัว เพราะการเจาะลึกผ่านการวิจัยเชิงคุณภาพจะช่วยให้เห็นว่าปัจจัยทางครอบครัว การเลี้ยงดู หรืออิทธิพลจากเพื่อนมีผลต่อการสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการทำความดีได้อย่างไร

3. งานวิจัยนี้ผู้ทำมีปัจจัยหลักเพียงสองปัจจัยคือ แรงจูงใจและทัศนคติ ผู้ที่สนใจอาจจะพิจารณาศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีแนวโน้มส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา เช่น อิทธิพลของเทคโนโลยีและโซเชียลมีเดีย หรือการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมและทันสมัยมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ในมิติที่น่าสนใจได้แก่ (1) อิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์และเทคโนโลยี ควรศึกษาว่าการรับรู้ข่าวสารและกิจกรรมจิตอาสาผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น Facebook, Instagram หรือ TikTok มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมอย่างไร รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม (2) การสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและเอกชน: ควรสำรวจว่าการมีนโยบายส่งเสริมหรือการให้การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน (เช่น การให้เกียรติบัตร การนับชั่วโมงจิตอาสา หรือการให้ทุนสนับสนุน) มีส่วนช่วยกระตุ้นให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้นหรือไม่ รวมถึง (3) สภาพเศรษฐกิจและสังคม ผู้สนใจควรพิจารณาปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ที่อาจส่งผล เช่น ภาวะเศรษฐกิจในครอบครัว การมีภาระงานพิเศษ หรือสถานการณ์ทางสังคมในปัจจุบัน เช่น ปัญหาฝุ่น PM 2.5 หรือภาวะโลกร้อน ซึ่งอาจเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมจิตอาสาในประเด็นที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น

6. เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] Office for National Education Standards and Quality Assessment. (2006). *Educational standards, indicators, and assessment criteria for external quality assessment at the basic education level (1996–2010)*. Bangkok: Office for National Education Standards and Quality Assessment, Public Organization. (In Thai)
- [2] Narissara Richardson. (2003). *Factors affecting ethical reasoning regarding self-sacrifice among upper primary school students at Wat That Thong School, Wattana District, Bangkok*. Master's thesis, Srinakharinwirot University. (In Thai)

- [3] Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268.
- [4] Kalyanee Senasu. (2015). *Service psychology*. Bangkok: Kasetsart University Press. (In Thai)
- [5] Somchai Suriyasak. (2017). *Organizational behavior and human resource management*. Nakhon Pathom: Silpakorn University Press. (In Thai)
- [6] Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179–211.
- [7] Wimonrat Srijaras. (2012). *Development of a volunteer behavior promotion program for nursing students*. Master's thesis, Mental Health and Psychiatric Nursing Program, Graduate School, Chiang Mai University. (In Thai)
- [8] Priyaporn Wonganutarot. (2010). *Educational psychology*. Bangkok: Academic Promotion Center. (In Thai)
- [9] Natthaphan Khecharanun. (2008). *Organizational behavior*. Bangkok: SE-EDUCATION. (In Thai)
- [10] Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2023). Self-Determination Theory. In F. Maggino (Ed.), *Encyclopedia of Quality of Life and Well-Being Research* (pp. 6229–6235). Springer, Cham.
https://doi.org/10.1007/978-3-031-17299-1_2630
- [11] Chokchai Asasana. (2012, August 10). McGregor's Theory X and Theory Y. GotoKnow.
<https://www.gotoknow.org/posts/448611> (In Thai)
- [12] Petty, R. E., & Briñol, P. (2010). Attitude change. In R. F. Baumeister & E. J. Finkel (Eds.), *Advanced social psychology: The state of the science* (pp. 217–259). Oxford University Press.
- [13] Sujitra Li-in. (2015). *Media exposure, attitude, usage behavior, and customer loyalty toward PTT Lite Station*. Master of Arts Journal, Thammasat University. (In Thai)
- [14] Phak Chuchuen. (2014). *Theory of Planned Behavior (TPB)*. Master's independent study, Chiang Mai University. (In Thai)
- [15] Prawit Phisuttisophon. (2009). *Volunteer spirit and public mind*. Bangkok: SE-EDUCATION. (In Thai)
- [16] Natthanichakorn Sriboriboon. (2007). *Development of a causal model of volunteer spirit among upper secondary school students under the Office of the Basic Education Commission*. Master's thesis, Chulalongkorn University. (In Thai)
- [17] Methinee Lanamwong. (2017). *The relationship between perceived organizational support, job engagement, and career success among administrative staff at University of Phayao*. Master's independent study, Industrial and Organizational Psychology Program, Chiang Mai University. (In Thai)
- [18] Center for Educational Services, Nakhon Pathom Rajabhat University. (2023 August 13). *Number of students by faculty and major*. <https://academic.npru.ac.th/wp-content/uploads/2025/01/จำนวนนักศึกษา-2563-2567.pdf> (In Thai)
- [19] Chanikan Pattum. (2018). *Public-minded behavior of students at Silpakorn University, Sanam Chandra Palace Campus*. Individual Research Report, Department of Psychology and Guidance, Faculty of Education, Silpakorn University. (In Thai)

- [20] Suphattra Phanetr (2019). The Opinions Toward Volunteer Spiritual Behavior of Students In Graduate Diploma Program In Teaching Profession Faculty Of Education, St. John's University. Southeast Bangkok *Journal (Humanities and Social Sciences)*, 2(2), 34–43. retrieved from https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SB_Journal/article/view/192941. (In Thai)
- [21] Phatsakon Wiwanthamongkhon and Warisa Thangja (2022). Factors Influencing The Attitude Of Student Teachers At The Faculty Of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Regarding Volunteer Activities At The Border Patrol Police School . *Journal of Liberal Art of Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi*, 4(3), 512–523. retrieved from <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/art/article/view/264764> . (In Thai)
- [22] Chaiporn Ekkachai & Aree Phanmani. (2022). *Psychological factors affecting public spirit in volunteer work among community leaders in Bangkok*. *Kasem Bundit University Journal of Psychology*, 12(1), 106–110. (In Thai)
- [23] Wanta Bupphasiri. (2020). *Motivational factors influencing volunteer behavior of people in Na Wa District, Nakhon Phanom Province*. Master's thesis, Sakon Nakhon Rajabhat University. (In Thai)